

פרק כא / ברוריה בן-דוד (וייס)

בפרק רשימת מ"ח ערי הלוויים שנקבעו בכל שבט ושבט על פי הגורל. מקצת ערי הלוויים ניתנו לכוהנים.

פרק כב / ברוריה בן-דוד (וייס)

מלחמת הכיבוש תמה. בני ראובן גד וחצי שבט המנשה שהלכו חלוצים בראש צבאות הלוחמים בכנען שבו לביתם בעבר הירדן המזרחי, אך הנה קרה דבר שכמעט גרם למלחמת אחים. בפרק נקרא מה גרם לסכסוך וכיצד נמנעה מלחמת אחים.

כיצד נפרד יהושע מחלוצי ראובן גד וחצי שבט המנשה?

יהושע אמר להם אתם קיימתם את הבטחתכם, לא עזבתם את אחיכם ימים רבים. עתה לכו לכם אל ארץ אחוזתכם אשר נתן לכם משה, רק שמרו לעשות את המצווה ואת התורה אשר ציווה אתכם משה.

כיצד שלח אותם יהושע?

יהושע ברכם ושלח אותם עם נכסים רבים. מקנה רב מאד כסף זהב נחושת ברזל ושמלות הרבה מאד.

שימו לב: הלשון רב מופיעה בפסוק שלוש פעמים להדגשה: נכסים **רבים**, מקנה **רב מאד**, שלמות **הרבה מאד**.

מי נהנה משלל האויב?

את השלל חלקו באופן שווה בין כל השבטים. אלה שנחלו בעבר הירדן מערבה ואלה שנחלתם הייתה ממזרח לירדן. כולל אלה שלא השתתפו בפועל במלחמה, אלא שמרו על המחנה, או על הערים בעבר הירדן.
"כי כחלק היוורד במלחמה וכחלק הישב על הכלים יחדיו יחלקו" (ש"א ל, כד).

איפה בנו חלוצי ראובן גד וחצי שבט המנשה מזבח?

על שפת הירדן ממערב לנהר במקום שאפשר היה לראות אותו מעברו המזרחי.

מה חשבו בני ישראל אשר בכנען?

הם ראו בבניין המזבח כוונת פילוג. הם חשבו כי כוונת בוני המזבח הייתה להקריב עליו קרבנות. כי הם רוצים מרכז דתי משלהם, כאילו אמרו אין לנו חלק בעם ישראל.

מה רצו שבטי עבר הירדן המערבי לעשות?

לעלות על שבטי עבר הירדן המזרחי למלחמה.

כיצד נמנעה מלחמת אחים?

משלחת נכבדים, עשרה נשיאים ובראשם פנחס בן אלעזר הכהן נשלחו לעבר הירדן המזרחי לברר למה הוקם המזבח.

על מה קבלה המשלחת שהגיעה לעבר הירדן המזרחי?
על התנהגותם של שבטי מזרח הירדן. כאילו אמרו אין לנו חלק בעם ישראל ובאלוקי ישראל. הם ראו במעשה זה מעל ומרד בה'.

אילו חטאים הזכירה המשלחת לשבטי עבר הירדן המזרחי?
העוון הגדול של עבודת בעל פעור אשר כתוצאה ממנו פרצה מגפה בעם (במ' כה ג-ט),
עוון אשר עקב חומרתו לא נתכפר עד היום. ואף המגפה לא הספיקה לכפרו.
הם הזכירו גם את חטאו של עכן. אדם אחד חטא, ה' קצף על כל העם שנענש בתבוסה בעי.
לא החוטא בלבד מת בעונו, אלא רבים מבני ישראל נפלו בחרב אנשי העי.

מדוע הזכירו את החטאים?
בגלל החשש כי אף ה' יחרה בכל העם ולא רק בשבטי ישראל אשר בעבר הירדן המזרחי.

מה אנו למדים מזה?
כי כל ישראל ערבים זה לזה.

איזו הצעה הציעו לשבטי עבר הירדן המזרחי?
אם ברצונכם להקריב קרבנות ולא ניתן לכם לעשות זאת בנחלתכם בעבר הירדן, כי אין
היא חלק מן הארץ הקדושה שהובטחה לאבות והרי היא כארץ טמאה, עזבו את השטחים
בעבר הירדן המזרחי והתיישבו במערבו יחד עם שאר השבטים, אבל אל נא תעשו את
הדבר הזה שיש בו משום מרד בה' ובעמו.
הצעה זו מגלה נדיבות לב מצד שבטי עבר הירדן המערבי שהיו מוכנים להצטמצם
ולהפריש חלק מנחלתם לאחיהם ממזרח לירדן. יש כאן גילוי של אהבת ישראל. אחיהם
במצוקה והם מוכנים לקלוט עלייה ולשאת בעול הקליטה.

מה הייתה תגובתם של שבטי עבר הירדן המזרחי?
דברי המשלחת כל כך נגעו ללבם של שבטי מזרח הירדן שהם קראו שלוש פעמים בשמות
ה' (פס' כב). זו הייתה הפתיחה לשבועתם. הם נעלבו מאשמת הבגידה. ה' שאין דבר נסתר
ממנו יודע מה הייתה כוונתם. הם מבקשים שתבוא עליהם צרה גדולה אם היה במעשיהם
מרד או מעל בה'. הם בנו את המזבח שישמש לעדות שכל השבטים הם עם אחד, כדי
שצאצאי שבטי עבר הירדן המערבי לא יחשבו, כי לשוכנים מעבר לירדן אין חלק בה'
אלוקי ישראל ורק השוכנים ממערבו של הירדן הם בני ישראל שה' בחר בהם ובטענה זו
יימנעו מצאצאיהם להשתתף בעבודת ה'. העובדה שבנו מזבח בתבנית המזבח של בני
ישראל ואין הם מעלים עליהם קרבנות מוכיחה כי הם עם אחד כלומר: המזבח אינו אלא
סימן היכר להשתייכותם לה' אלוקי ישראל, ואין להעלות עולה ומנחה מלבד על מזבח ה'
אשר לפני משכנו.

איזה רושם עשתה תשובתם על המשלחת?
המשלחת הייתה מרוצה מתשובתם "וייטב בעיניהם". הם הבינו כי אין הכוונה של שבטי מזרח
הירדן למרוד בה' ולהיבדל משאר העם.

איזה לקח אנו יכולים ללמוד מהמסופר בפרקנו?
יש לנסות ליישב סכסוכים בדרכי שלום. אי הבנה יכולה לגרום לכעס ומריבה, לכן צריך
תמיד לברר סיבתו של כל ריב ולהשתדל להחזיר את השלום בין הצדדים המסוכסכים.

שבעי קרבות ונדודים,
בני ראובן מגישה וגד לנחלתם פונים.
בעבר הירדן מזרחה בין עדרים,
ילדיהם לשובם מייחלים.
אך למען תיזכר האחוה,
בין שבטיהם לשאר בני האומה,
מזבח מצבה לזיכרון מקימים,
עדות עד לחלקם באלוקי העברים.
בני ישראל נקהלו לעבא,
על אחיהם נכונים למלחמה.
חשד נורא בלבם נולד,
כי המזבח למרד בה' נועד.
ויענו אותם בני שבטי המזרח:
חלילה לנו מלחטוא בכך.
אם במרד ואם במעל כל נושע,
כי פחד נולד בלבנו,
פן יאמרו ילדיכם: אין חלקכם באלוקינו.
לא לזבח ולא לעולה תבנית המזבח נוצרה,
כי עדות לדורותיכם ולבנינו,
כי אלוקי ישראל הוא אלוקינו.

עבודה בכתב

- (1) מה גרם כמעט למלחמת אחים?
- (2) כיצד נמנע האסון?
- (3) מה הייתה תגובת שבטי עבר הירדן המזרחי על הקובלנות?
- (4) התכירונו מי אנחנו?
 - א. יהושע ברך אותנו ונתן לנו שלל רב.
 - ב. הקמנו מצבת זיכרון בדמות מזבח.
 - ג. חשבנו ששבטי עבר הירדן המזרחי מועלים בה'.
 - ד. היינו מוכנים לצאת מיד למלחמה.
 - ה. אנחנו נשלחנו לברר למה הוקם המזבח.
 - ו. נעלבנו מדברי המשלחת.

(5) מי אמר למי?

- א. ועתה פנו ולכו לכם לאהליכם אל ארץ אחוזתכם.
- ב. רק שמרו מאד לעשות את המצוה ואת התורה.
- ג. בנכסים רבים שובו אל אהליכם.
- ד. מה המעל הזה אשר מעלתם באלקי ישראל?
- ה. והיה אתם תמרדו היום בה' ומחר אל כל עדת ישראל יקצף.
- ו. אם לא מדאגה מדבר עשינו את זאת.
- ז. כי עד הוא בינינו וביניכם.
- ח. חלילה לנו ממנו למרד בה'!
- ט. היום ידענו כי בתוכנו ה'!

(6) כתבו בלשון הספר:

- א. ברכוש.
- ב. שמלות.
- ג. התיישבו.
- ד. לא די לנו.
- ה. סיפרו להם את כל העניין.

בחרו נושא אחד לכתיבת חיבור

- א. פרידת יהושע מחלוצי ראובן גד וחצי שבט המנשה.
- ב. שבטי עבר הירדן מחליטים לבנות מזבח.
- ג. מוקמת ועדת חקירה לבירור סיבת בניית המזבח.
- ד. משלחת הנכבדים בעבר הירדן המזרחי.